

Met een glimlach en een knipoog (10)

Bevlogen idealisme

RIA WILLEKENS

*Soms kijk ik op mijn school-
loopbaan terug met prettige, hele
dankbare herinneringen zelfs...
Tijdens die mijmeringen stuit je af
en toe op namen van gewone kin-
deren die een tiental jaren later
heel bijzonder blijken te zijn.
Laten we deze keer eens het
idealisme van een oudleerling
bekijken: Heike van Gils. Zij heeft
intussen Sanne Buursma, ook een
oudleerling, en Iris Verstappen*

Heike met een kind uit de Ikuna-
leefgemeenschap

*geïnspireerd om haar te assisteren
in haar werk in de Tikuna- in-
heemse gemeenschap San Martin
de Amacayacu in de Amazone van
Colombia.*

"Mijn" Heike in groep 4 in 1986

Het is bijzonder te ervaren, dat er jongeren zijn die een streven in zich hebben om zich in te zetten voor mensen, die extra hulp hard nodig hebben. Of iemand die op sportgebied door een tomeloze energie en motivatie iets bijzonders heeft weten te bereiken. Daar ben je dan apetrots op. Stiekem hoop je, wat een "verwaand trekje" van ons onderwijzensmens is, dat je vroeger (on)bewust iets bijgedragen hebt aan het daadwerkelijk realiseren van hun huidige idealisme. De klassenfoto uit 1987 brengt me niet veel verder met extra herinneringen aan Heike. Wel met enkele andere kinderen, die hele grappige of natuurlijk ook minder grappige dingen uithaalden. Dit is hier uiteraard niet van toepassing! Mijn herinneringen aan Heike als jong kind tonen geen bijzonderheden. Ze was een fijne leerling, die al vroeg heel zelfstandig was, zich sociaal opstelde en andere kinderen letterlijk en figuurlijk aan

de hand meenam als dat nodig was. Eigenlijk had ze maar één opvallend kenmerk: had ze iets in haar hoofd dan "moest" dat als het enigszins kon, ook uitgevoerd worden. Dit laatste is een twintigtal jaren later ook wel gebleken. Al enkele jaren volg ik in stille bewondering haar activiteiten op afstand. Ja, Heike heeft heel veel in haar mars en wil nog flink wat realiseren. Grootse plannen. En hoe!

Ons Heike

Jos Withagen, bestuurslid van The Small World Foundation, en ik togen op een vroege morgen naar het Ghil voor een interview met moeder. Daar troffen we twee trotse ouders aan, Ad en Tonny. Na de lekkere koffie ging Ad weer aan zijn werk en haalde Tonny de fotomappen te voorschijn. Met onverholen trots, soms ingetogen, af en toe ook zorgelijk. Als moeder blijf je natuurlijk toch altijd zorgen houden. Laat ons eerlijk zijn, de afstand Ghil- Colombia is "iets" groter dan normaal. Dat Tonny dit gegeven echter een heel goed plaatsje kan geven, blijkt als ze op haar praatstoel zit. Veel van wat Tonny vertelde, heeft Heike in haar eigen verhaal verteld. Maar er kwamen van haar leuke details boven. Rond haar twee jaar was ze erg eenkennig en was de knuffelbeer haar beste maatje. Ze wilde altijd

Aloysiusschool Baarie-Nassau 1986

Klassenfoto groep 4 Aloysiusschool in 1986:

Staan op klimrek v.l.n.r.: Fanny Vissers, Martin v.d. Brandt, Eric Tuytelaars, Ralph Nieweweg, Frank Tuytelaars, Marieke Withagen, Mustafa Zeybekoglu, Rudy den Ouden.

Zittend bovenaan: Peggy Vermetten en Heike van Gils.

Zittend boven juf: Toby van der Heiden, Floris Hermanides, Kees Simons.

Tweede rij: Juffr. Ria, Esther Wagener, Claudia van Dijke, Ronny Peters, Emile Klaassen, ...?..., Nicole Verberk, Karen Antens, Ymke Antens, Floortje Remmen.

Eerste rij vooraan: Suzanne Laurijssen, Jessie Martens, Mark van Loon, Rob Wildhagen, Peter van Meer, Yvonne Verberk.

heel graag bij mama zijn. Ze liep pas met haar 23 maanden en bleef als kind heel voorzichtig. Praten kon ze als de beste! Helaas was ze op de boerderij aanvankelijk erg bang van insecten en andere dieren. Dat ging echter vrij gauw over en ging ze op onderzoek uit naar allerlei gedierte. In haar eentje is Heike altijd erg ondernemend geweest. Op 15-jarige leeftijd ging ze op talenreis in Zuid Frankrijk, daarna op een boerderijvakantie in Zwitserland, meermalen

backpacken in o.a. Australië, en vele andere Aziatische landen. Ze wist tijdens het Sars-virus in haar eentje toch de grens van China naar Mongolië over te steken. Ooit stond ze na 3 weken "radiostilte" 's morgens vroeg als verrassing op de stoep bij haar ouders. Tussendoor studeerde ze hard en werkte ze vele uren voor het benodigde geld. Daarin had ze altijd al een vooruitziende blik. Tenslotte ging ze afstuderen op de leefomgeving van de bladsluier. Zo kwam

Heike als jong schoolkind.

Dit varkentje zou Heike wel eens even wassen. 09-11-82

ze in San Martin de Amacayacu in het Amazone- regenwoud van Colombia terecht. Het voert hier te ver om hierover uit te weiden. Ze is cum laude gepromoveerd in 2011 in het Spaans. Het vrijwilligerswerk voor de Tikuna-indianen was aanvankelijk haar tegenprestatie voor haar promotie- onderzoek. Momenteel leidt ze in San Martin een heel gelukkig leven. Haar inkomsten haalt ze uit de volgende werkzaamheden: toeristen ontvangen en ze voorzien van voedsel en drank, logies verschaffen, rondleidingen in het dorp en in de jungle geven, sieradenworkshops organiseren. Vertaalwerk voor een filmploeg van 4 Japanners brengt ook wat geld op. Contact met de buitenwereld onderhoudt ze via computers. Ze gaat dan met een boot over de rivier naar Leticia bij het drielandpunt. Daar doet ze ook de rest van de boodschappen. Tot slot leeft ze gewoon als de rest van de dorpsbevolking: vissen, jagen, akkers bewerken, traditionele feesten meevieren en haar

De tuin was voor Heike een ideale researchplek. Juli 84

huishoudentje doen. Dit laatste echter zonder magnetron, koelkast, diepvries, inductiekookplaat of andere apparaten volgens Westerse maatstaven. De hygiëne is wel heel belangrijk en moet nodig verbeterd worden. Vandaar de recente wc-pottenactie. Heike is ook wel eens aangevallen door wespen, de lintworm is bij haar op bezoek geweest en lastige steenpuisten ontsierden ooit haar huid. Mijn gedachten waren: Mag een moeder dan af en toe zorgelijk kijken? Maar Tonny eindigde: "Ons Heike is nu daar heel gelukkig en dat is het allervoornaamste voor ons! "

Berichtjes van Heike, juni 2012

Mama, wil je dit doorsturen naar "juffrouw Ria"? Dank je wel!

Dag Ria!

Via mijn moeder heb ik begrepen dat je een stukje gaat schrijven over het leven van iemand zoals

je dat niet had verwacht! Ik vind het wel een eer hoor! Samen met Sanne Buursma, die nu bij mij is in San Martin de Amacayacu, hebben we het onderstaande in elkaar geprutst. Ik hoop dat het naar verwachting is? Mocht je nog vragen of opmerkingen hebben, dan hoor ik het graag! Vergeet niet naar onze lezing te komen op woensdag 8 augustus om 19.30!

Veel groeten en tot gauw in Nederland!

Groeten, Heike

Heikes eigen verhaal

Heike heeft haar eigen leven mooi beschreven. Haar verhaal is zo duidelijk en beknopt, dat ik daar niets aan wil veranderen. Er zit geen woord Spaans bij en wordt dus letterlijk overgenomen. Voor de leesbaarheid in dit tijdschrift heb ik het wel in kleinere stukjes verdeeld en er toepasselijke foto's bijgeplaatst. Waarvoor hartelijk dank aan Heike en Tonny.

Heike als kind

Mijn naam is Heike van Gils. Op 22 november 1978 werd ik als tweede kind geboren op Loversen in Baarle-Nassau. Daar heb ik niet zoveel herinneringen aan, behalve dan de grote boom in de achtertuin met een zandbak in zijn schaduw. Later, vanaf de kleutertijd van mijn zus, broer en ik, woonden we op het Ghil; een aantal jaren zelfs nog in de huidige garage in de varkensstal. Op het Ghil kon ik me na schooltijd uitleven als bioloog in de dop. Gewapend met een jasje vol zakjes om potjes in de doen (waar dan weer beestjes en plantjes in konden), een loep, een plantenpers, een plantengids, een microscoop en de boeken van

Strijken leerde ze al heel jong. 14-11-82

Midas Dekkers (o.a. "Kijken met je handen") was er niets uit de natuur meer veilig voor mijn nieuwsgierigheid. Ik begroef dode dieren om ze later weer op te graven en vervolgens in de schuur "uit te koken" om zo aan hun schedeltje te komen.

Om het niet bij geplette (voor onder de microscoop), dode en geperste planten en dieren te hou-

den, kreeg ik van mijn vader twee ingegraven badkuipen in de tuin als vijvers. Van dag tot dag volgde ik enthousiast de ontwikkeling van vissen, slakken, keverlarven en waterplanten.

Later kwamen er nog een tropisch aquarium, een serie tamme parkieten en een buitenvolière bij. Vooral met het aquarium kwamen de tropen tot leven met zóveel

vrolijk gekleurde vissen. De bibliotheek in Baarle was mijn vaste prik, om boeken over alle wonderen van de natuur te lenen (informatieboekjes mocht je destijds namelijk zoveel meenemen als je wilde!). David Attenborough was natuurlijk mijn held op televisie!

Heike als student

Er was geen twijfel meer mogelijk: Na vlekkeloze jaren op het Onze Lieve Vrouwen Lyceum in Breda ging ik biologie studeren in Wageningen. De ontsnapte sprinkhanen in de kelder van het entomologiegebouw aldaar (tijdens een introductiedag) waren toch veel interessanter dan de serieuze toespraak Nijmegen! In Wageningen was ik al snel op mijn gemak. Het is een knusse studentenstad waar je overal snel bent met de fiets. De biologiestudie was pittig, maar verliep altijd zonder hertentamens. Al snel bleek dat er mogelijkheden

Heike als communicantje met zusje Nanou en broertje Arne. 10-05-87

genoeg waren om tijdens je studie naar het buitenland (de tropen!!) te gaan voor een afstudeervak of stage in het derde of vierde studiejaar. Daar wilde ik echter niet op wachten. Na mijn eerste studiejaar kneep ik er al tussenuit naar Australië, een prachtig land waar ik nog steeds met veel nostalgie aan terug denk. Na dit jaar was het hek van de dam en greep ik elke kans aan om weer te vertrekken naar een tropisch land. Door extra studiebeurzen te zoeken en hard te werken in bakkerijen, supermarkten en restaurants kon ik verder studeren, reizen en werken in Australië, de Filippijnen, Vietnam, China, Thailand, Maleisië en Borneo. Ook mijn ouders deden gelukkig soms een duit in het zakje.

De Tikuna inheemse gemeenschap San Martin de Amacayacu Amazone - Colombia

Het leven van Heike in de Tikuna-gemeenschap is mooi verbeeld in dit fotoboek.

Waar afstuderen?

Inmiddels was mijn specialiteit de entomologie geworden, de studie der insecten. Toen een laatste afstudeervak in Madagascar om onbekende reden opeens niet door kon gaan, was Colombia een willekeurige alternatieve bestemming. Een bevriende Colombiaan die ook in Wageningen studeerde zei toevallig: *Waarom ga je niet naar Colombia? De Nederlandse NGO Tropenbos bleek er iemand te zoeken met ervaring met mieren. Dat had ik! Binnen drie weken (maart 2004) stond ik zonder een woord Spaans te spreken op het vliegveld van de Colombiaanse hoofdstad Bogotá. Een maand later kwam ik aan in het hart van het immense Amazone regenwoud om met inheemse gemeenschappen te werken aan het probleem van de bladsnijmier die de oogsten kaal plukt.*

Haar inzet voor de inheemse bevolking

Toch vond ik mijn afstudeervak uiteindelijk verre van nuttig. De lokale mensen waren eigenlijk vooral bezig geweest om mij Spaans te leren en ook zou er geen vervolgonderzoek komen! Na dit afstudeervak had ik gelukkig mijn Master of Science (MSc) Biologie diploma op zak en kon ik mijn verdere stappen zelf bepalen. Mijn eerste compromis was te zorgen dat er wél vervolgonderzoek zou komen. Mijn tweede doel was mijn dankbaarheid naar de inheemse gemeenschappen in het algemeen te tonen (ik had immers mijn diploma gehaald maar zij waren eigenlijk nog geen stap verder..) door me in te zetten voor hun delicate en ingewikkelde politieke situatie. Hiervoor schreef ik gedurende een aantal maanden projectvoorstellen met lokale inheemse leiders, om deze

vervolgens mee naar Nederland te nemen en er budget voor te zoeken.

Geldbronnen aanboren

Uiteindelijk kwamen beide initiatieven tot ontwikkeling! Via het UNESCO International Basic Science Program kreeg ik geld voor vervolgonderzoek naar het beheer van de bladsnijmier op de inheemse akkers en kon ik hiermee in 2006 ook een promotieonderzoek (PhD) beginnen aan de Nationale Universiteit van Colombia. Verschillende Nederlandse NGO's steunden inmiddels de politieke projecten van de Tikuna inheemse gemeenschap San Martin de Amacayacu. Al snel werd een persoonlijke fondsenwervingsactie met nieuwsbrieven officieel met de oprichting van de stichting Small World Foundation (www.smallworldfoundation.org) in 2007. Op deze manier heb ik zelf

Heike woont in de uiterste zuidoosthoek van Colombia in Zuid Amerika

Roodomlijnd is het dorp San Martin en hun directe leefomgeving.

San Martin ligt dicht bij Leticia: de plaats bij het drielandpunt Colombia, Brazilië en Peru.

getimmerd aan de weg die mij in de Colombiaanse Amazone houdt. Gelukkig is die weg niet alleen en kan ik deze sinds een aantal jaren delen met José Gregorio Vásquez, een Tikuna inheemse leider die ik

Tonny en Ria bekijken alle documentatie over Heike.

in voor- en tegenspoed steunde met de kleine beetjes financiering voor de projecten van zijn gemeenschap San Martin. Momenteel hebben we ook zijn zoontje Marlon van 9 onder onze hoede. In oktober 2011 kreeg ik mijn PhD diploma uitgereikt in Bogotá. Voor het eerst in de geschiedenis van de vakgroep werd er zelfs een Cum Laude toegekend!

Het realiseren van een bevlogen idealisme

Misschien is het opkomen voor mensen met minder kansen dan wij in Nederland iets wat altijd al in mij zat. Onrecht op de wereld, vernietiging van de natuur en machtsmisbruik zijn dingen waar ik (net als veel mensen) altijd al ongelukkig van kon worden. Instanties als bijvoorbeeld het Rode Kruis, Greenpeace, het WWF en Amnesty International hebben voor mij altijd tot de verbeelding gesproken. Hier in de Amazone heb ik gereedschap (de Small World Foundation) en gepassioneerde mensen gevonden om direct een

Met vereende krachten werden er visvijvers gegraven. Aanvankelijk een modderige toestand, maar alles kwam goed.

Vrolijkheid alom in de Tikuna- gemeenschap.

verschil te kunnen maken in de levens van inheemse mensen, waarvan velen zich om verschillende redenen vaak niet eens bewust zijn van veel thema 's waaraan gewerkt wordt. Er wordt eigenlijk gewerkt voor de huidige generatie inheemse kinderen. Niet alleen maakt geld (uit Nederland, veelal dankzij acties van mijn moeder) een verschil, maar ook de kennis en vaardigheid (uit Colombia én Nederland) om dit op een correcte manier uit te geven aan de prioriteit van het moment. Voor mij is het een belangrijke drijfveer om op veel vlakken het idee te hebben een puzzel completer te kunnen

maken en misschien voor meer gerechtigheid te kunnen zorgen. Op een bepaalde manier denk ik dat ik wel een soort van kinderideaal aan het verwezenlijken ben.

Naast veel projecten (landrechten, visvijvers, toiletten, drinkwater-tanks en transport) in San Martin de Amacayacu run ik met José en zijn familie een mini-hotel in de gemeenschap (www.facebook.com/casagregorio). Hiermee hopen we niet alleen onszelf maar ook vele anderen direct en indirect financieel op weg te helpen. Aarzel niet, en kom eens op bezoek!

Heike van Gils

Stichting The Small World Foundation

San Martin de Amacayacu telt 450 inwoners, waarvan 30 % jonger dan 10 jaar is en 10 % ouder dan 50 jaar. Er staan 85 huizen. Er zijn 30 tanks van 1000 liter voor schoon water, ze hebben 4 boten en een motor als vervoer. In 2007 is hier in Baarle de Stichting The Small World Foundation opgericht om Heike structureel rechtstreeks te kunnen ondersteunen in haar werk in Colombia. Het voornaamste is om de Tikuna- indianen te helpen om de landrechten van hun grondgebied terug te kunnen krijgen, zodat anderen niet alles zo maar in kunnen pikken, zoals wit zand, vis en hout. Het voorouderlijk grondgebied is nu beschreven en de aanvraag is weg. Elke familie heeft een watertank voor schoon drinkwater nodig. Intussen zijn er 12 visvijvers aangelegd met het geld van de ontwikkelingsprijs van BN De Stem. Nu is men volop bezig om hygiënische wc-potten te installeren met een septic-tank. In

Het installeren van WC- potten vergt precisie.

Een mooi huisje eromheen geeft wat meer privacy.

Links: oud. Rechts: nieuw! Nog vele nieuwe hygiënische toiletgelegenheden zullen er hopelijk volgen.

Palmladeren van de chambirapalm worden gebruikt als dakbedekking en voor koorden.

Nederland is regelmatig een aantal vrijwilligers druk bezig om de inheemse sieraden en de diverse zelfgemaakte speciale jamsorten

op markten te verkopen. Moeder Tonny geeft vaak lezingen bij verenigingen om de stichting te promoten. De gesponsorde nieuws-

brief heeft veel abonnees met extra donaties. Heike komt ieder jaar een lezing in de Bibliotheek in Baarle Nassau geven om haar sponsors goed voor te lichten. De stichting is in deze heel inventief en weet heel wat eurootjes bij elkaar te sprokelen, zelfs via ludieke acties zoals wc-s schoonmaken op de Trekker Trek- manifestatie in Alphen. Het geld blijft niet aan een of andere bestuurlijke strijdstok hangen! De vrijwilligers gaan ervoor!

Verrassing

Altijd is er bij mij de overtuiging, dat er heel veel positiefs in de jeugd van tegenwoordig zit. In de media wordt dit wel eens onderbelicht of anders voorgesteld. Goed

De uitgebreide familie Gregorio.

Op elke nieuwsbrief staat dit logo, ontworpen door Wout Withagen.

De vezels van de chambirapalm worden talloze malen over de dijben gladgestreken en tot koorden voor sieraden "getwijnd". Gevolg: de dijben worden op een natuurlijke wijze onthaard. De vruchten van diverse struiken worden met natuurlijke materialen bewerkt tot kleurige kralen.

nieuws wordt beschouwd als geen nieuws. In Baarle-Nassau is goed nieuws ook nieuws!
Blij verrast was ik toen in Ons Weekblad een verslagje stond dat VMBO De La Salle een actie met een flinke opbrengst gehouden had voor The Small World Foundation. De tweede verrassing bleek tijdens het afscheid van Burgemeester Hendrickx: Zijn afscheidsca-deau werd gedoneerd aan twee

goede doelen, waaronder ook aan voornoemde stichting. Waarvoor driewerf hulde! Een echte opstecker als je weet dat het werk bij de inheemse Tikuna- gemeenschap door kan gaan. Dat de jongeren daar ook meer perspectief krijgen. Want daar doen we het voor. De jeugd heeft namelijk de toekomst, ook in San Martin de Amacayacu in Colombia.

Zelfs Prins Alexander heeft op Koninginnedag zijn best gedaan tijdens het wc-potten gooien om vervolgens door zijn excuses dit "water"project te promoten. De op sensatie beluste media vonden die excuses uiteraard wél groot nieuws. Met als resultaat: heel Nederland weet nu dat er nog vele plekken op aarde zijn, waar de mensen vreselijk verlegen zitten om hygiënische toilet-potten! Een goede zet!

Een trotse installateur toont het resultaat van de wc-pottenacties in Nederland.

Slot

Heike is ook daadwerkelijk bezig met heemkunde. In de jungle in Zuid Amerika wel te verstaan. Niet alleen met het erfgoed te bewaren en te beschermen, zoals wij bij de heemkundekring Amalia van Solms. Nee, eerst moet het erfgoed van de Tikuna- Indianen, wat ooit ontnomen is, nog terugverkregen worden. Dat is in Colombia voor-

waar geen sinecure. Dan komt het bewaren en beschermen van hun voorouderlijke gronden pas echt om het hoekje kijken! Heike helpt de bevolking aan hun toekomst bouwen met haar kennis en met haar hele inzet. En wat Heike in haar hoofd heeft...

In groep 4 had ik stempeltjes, waarop stond *Goed zo!* en nog meer van die korte stimulerende zinnen. Voor Heike stempel ik nu

in gedachten: *Mooi zo. Ga zo door!* Toch wil ik eindigen in mijn beste Spaans, "gestolen" van Heike weliswaar. *Colombia, el riesgo es te quieras quedar*, wat zoveel betekent als: het risico van naar Colombia te gaan is, dat je er wilt blijven...

Hopelijk kun je al je idealen verwezenlijken en heb je een heerlijk en een gelukkig leventje á la Heike!

Heike, José en Marlon.